

พิบัติภัยด้านสิ่งแวดล้อม

โลกกำลังเข้าสู่ช่วงเวลาพิบัติภัยด้านสิ่งแวดล้อมรุนแรงและบ่อยครั้งขึ้นเรื่อยๆ!!

เมื่อประมาณ 60 ปีมาแล้ว โลกมีพิบัติภัยทางธรรมชาติประมาณ 100 ครั้งต่อปี

ถัดมา 20 ปีที่แล้ว จำนวนพิบัติภัยทางธรรมชาติเพิ่มเป็น 280 ครั้งต่อปี

และเพิ่มเป็น 480 ครั้งต่อปีในปัจจุบัน

พิบัติภัยทางธรรมชาติเหล่านี้รวมถึงแผ่นดินไหว แผ่นดินไหว น้ำท่วม ภัยแล้ง ดินถล่ม คลื่นยักษ์ และระเบิดจากสารเคมี ฯลฯ

ต่อไปใครที่ชอบสอบถามว่า ขอให้ฟ้าผ่าตายก็ต้องระวัง เพราะความเป็นไปได้จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ!!

พิบัติภัยเหล่านี้นักวิทยาศาสตร์เห็นว่า จะไม่ใช่เรื่องของธรรมชาติแต่ๆ อีกต่อไป มนุษย์มีส่วนอย่างยิ่งในการกระตุ้น เร่ง หรือเป็นต้นเหตุหลัก

ระหว่างปี พ.ศ.2541-2546 ประมาณหนึ่งในสามของพิบัติภัยเกิดจากน้ำท่วม ประมาณร้อยละ 23 เกิดจากลม และประมาณร้อยละ 16 เกิดจากภัยแล้ง

ในการประชุมของสหภาพวิทยาศาสตร์โลกในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เกี่ยวกับพิบัติภัยทางธรรมชาติ และพิบัติภัยที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ ที่เมืองกัวลาลัมเปอร์ เมื่อวันที่ 18-19 กันยายนที่ผ่านมา ให้นิยามพิบัติภัย (hazards) ว่า "กิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดความสูญเสียทางกายภาพ สูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน เกิดผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง"

เมื่อกิจกรรมที่เกิดขึ้นในจุดที่เปราะบาง จะทำให้เกิดเป็นสาธารณภัย (disasters) คือภัยที่ชุมชนในจุดเปราะบางไม่สามารถรับมือได้ตามลำพัง เช่น ปรากฏการณ์สึนามิที่เกิดขึ้นเมื่อเกือบ 2 ปีที่แล้ว หรือแม้แต่ น้ำท่วมหนัก และจังหวัดในภาคเหนือในปีนี้

นักวิจัยยังพบอีกว่า หากระดับการพัฒนาของประเทศยิ่งต่ำ ผลกระทบวัดเป็นสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือจีดีพี (GDP) ก็จะสูงมาก แต่ถ้าเทียบเป็นสัดส่วนของรายได้ประชาชาติแล้ว ประเทศกำลังพัฒนาจะได้รับความกระทบกระเทือนมากกว่า

ยกตัวอย่างเช่น ภัยแล้งแอฟริกา ที่ถล่มสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ.2548 ถึงแม้จะสร้างความเสียหายในรูปตัวเงินสูงมาก แต่เมื่อคิดความสูญเสียที่เกิดขึ้นจะเป็นเพียงร้อยละ 1 ของจีดีพีเท่านั้น ในขณะที่เมื่อปี พ.ศ.2545 เฮอริเคนที่ถล่มฮอนดูรัส เมื่อคิดความสูญเสียที่เกิดขึ้นพบว่าทำให้ออนดูรัสสูญเสียรายได้ถึงร้อยละ 75!!!

นักวิทยาศาสตร์หวั่นเกรงที่เหล่านี้มีความเห็นร่วมกันว่า มนุษย์จะยังไม่สามารถป้องกันภัยพิบัติภัยได้ ถ้าไม่รู้จักเรียนรู้จากประสบการณ์

นักวิทยาศาสตร์ท่านหนึ่งให้ความเห็นแม้ประเทศกำลังพัฒนาเป็นประเทศที่ยังไม่ร่ำรวย แต่ดูเหมือนว่าจะ

มีความพยายามที่จะสร้างโครงสร้างถาวรมากขึ้น โดยเฉพาะในเขตที่ราบน้ำท่วม (Flood plain) มาตรการที่มีการปลูกสร้าง เช่น การสร้างถนนกีดกันน้ำท่วม กีดกันแรงและทำให้สภาพน้ำท่วมรุนแรงและยาวนานมากขึ้น

ข้อเสนอหนึ่งที่นักวิทยาศาสตร์ต้องการให้รัฐบาลสนใจมากขึ้นก็คือ รัฐบาลควรใช้มาตรการที่ไม่ต้องมีการปลูกสร้างมากขึ้นเพื่อป้องกันภัยพิบัติ เช่น การวางผังเมืองที่ถูกต้องและการบังคับใช้ผังเมือง การวางแผนสาธารณูปโภคอย่างบูรณาการ การกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัย การใช้เครื่องมือทางสังคมในการสื่อสาร และให้ความรู้เกี่ยวกับพิบัติภัย การใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์ เช่น ภาษีเขตน้ำท่วม เพื่อกระตุ้นไม่ให้ประชาชนไปใช้พื้นที่เสี่ยงภัย

ตลอดจนการสร้างกองทุนเพื่อลดและแก้ไขผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติ เช่น การระเบิดของโรงงานสารเคมี การปนเปื้อนของโลหะหนักที่เกิดจากการทำเหมือง จะไม่เกิดผลกระทบทันที แต่เป็นผลกระทบที่สะสมตัวยาวนาน จนกระทั่งโรงงานหรือเหมืองปิดไปแล้วผลก็ยังอยู่

การมีเครื่องมือเศรษฐศาสตร์เหล่านี้จะลดขนาดการผลิตให้อยู่ในระดับเหมาะสม ลดผลกระทบ และเยียวยาผลกระทบระยะยาวได้ ที่สำคัญอีกอย่างก็คือ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่เสี่ยงภัยที่จะสามารถเผชิญกับภัยพิบัติได้

นร่างแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2550-2555 ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างโดยมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.) เป็นผู้สนับสนุนที่ยังคอยการรับรองของรัฐบาลไทยได้เน้นมาตรการที่จะแก้ไขพิบัติภัย โดยเฉพาะปัญหาน้ำท่วมซึ่งดูเหมือนจะกลายเป็นปัญหาของเมืองใหญ่ๆ ทุกเมืองไปแล้ว ในแผนฯ ได้ระบุการวางแผนจัดการแบบบูรณาการไว้ เช่น

- ถ้ายกทอดแผนนี้เขตพื้นที่ที่น้ำท่วมซ้ำซากได้ อปท. และประกาศให้เป็นพื้นที่เสี่ยงภัยในพื้นที่ที่ไม่มีผู้ถือครองอยู่เดิม ห้ามบุกรุกถือครอง ใช้ประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย พื้นที่เกษตร อาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง

อื่นๆ

- จัดระเบียบพื้นที่ริมตลิ่งและควบคุมไม่ให้มีการบุกรุกพื้นที่ริมตลิ่ง พื้นที่ชุ่มน้ำ และพื้นที่ที่ประชาชนใช้ร่วมกันรวมทั้งจัดทำพื้นที่แก้มลิงเพื่อรองรับน้ำ

- ใช้มาตรการทางกฎหมายและมาตรการทางปกครองกับผู้ที่บุกรุกและรุกล้ำพื้นที่ริมตลิ่ง และพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งเคยเป็นพื้นที่รองรับ กักเก็บ และระบายน้ำในเขตเมือง

- ศึกษาเพื่อประเมินผลกระทบจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการขยายตัวของเขตเมืองที่มีต่อระบบการไหลของแม่น้ำและลำน้ำสาขาเพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหามาตรฐานที่เหมาะสมต่อไป โดยเมื่อมีการสำรวจและออกแบบระบบ ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ความเห็น

- พัฒนาระบบโทรมาตรหรือระบบเทคโนโลยีตรวจวัดข้อมูลทางไกลร่วมกับสถาบันการศึกษาในประเทศ และพยากรณ์ภัยน้ำท่วมที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาและปรับปรุงระบบการเตือนภัยน้ำท่วม โดยให้มีระบบเตือนภัยที่ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการดูแลและติดต่อถึงกันได้นอกเวลาราชการ

- ทำโครงการนำร่องในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก ออกเทศบัญญัติและข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์จากที่ดินและควบคุมอาคารสิ่งก่อสร้างต่างๆ ให้สอดคล้องกับลักษณะของพื้นที่ เช่น กำหนดให้สร้างบ้านได้สูงและมีร่องระบายน้ำรอบบ้านเพื่อรองรับน้ำหลากในฤดูฝน กำหนดภาษีน้ำท่วมในเขตพื้นที่เสี่ยงภัย

- บูรณาการการบริหารจัดการอุทกภัยระหว่างหน่วยงานราชการ

หัวข้อสุดท้ายนี้แหละ หน้าใจที่สุด!!
สนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมโปรดติดตามได้ที่ www.thainivforum.net

© มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด ©